

Definities en ontwikkeling Interprofessionele teams

In de literatuur worden verschillende termen gebruikt om teams te beschrijven waarin verschillende soorten professionals samenwerken, zoals interdisciplinaire teams, multidisciplinaire teams, transdisciplinaire teams, multiprofessionele teamsamenwerking en interprofessionele teamsamenwerking. Hoewel deze concepten en definities onderling verschillen, hebben ze één gemeenschappelijk kenmerk en dat is dat ze allemaal afgezet kunnen worden tegenover een mono- of unidisciplinair team, waarbij professionals van eenzelfde discipline of beroepsgroep samenwerken aan eenzelfde opdracht, zoals verpleegkundigen in een verpleegteam (Werkgroep Ethiek, 1997). Het verschil tussen unidisciplinaire en multidisciplinaire teams zit in (a) de mate van het hebben van gemeenschappelijke taken, verantwoordelijkheden en doelen, (b) de mate waarin de leden van het team elkaars taken kunnen overnemen en (c) de mate waarin door samenwerking daadwerkelijk nieuwe manieren van werken en zelfs disciplines ontstaan. De ontwikkeling van een multidisciplinair of interprofessionele (leer)teams vraagt het doorlopen van een aantal ontwikkelingsstadia en -fasen. In het primair onderwijs zijn mono- of unidisciplinaire teams nog dominant, maar met een ontwikkeling naar multidisciplinaire team binnen de diverse vormen van Kindcentra. We spreken over monodisciplinaire samenwerking wanneer iets vanuit één deskundigheidsgebied of professie wordt benaderd. Een voorbeeld hiervan is een groep leraren die met elkaar de begeleiding van leerlingen met dyslexie bespreken en afspraken maken over de gewenste aanpak. Vanuit monodisciplinaire samenwerking kan T-shaped samenwerking ontstaan. Dit vindt plaats wanneer professionals vanuit hun specialistische vakkennis in staat zijn om over de grenzen van het eigen vakgebied heen te kijken en de verbindingen te leggen met andere professionals.

In een **multidisciplinair team** wordt er samengewerkt door verschillende professionals, ieder vanuit hun eigen vakgebied. Multidisciplinair verwijst naar samenwerking tussen verschillende disciplines om een bepaalde onderzoeksvraag op te lossen en verschillende onderzoeksvragen met elkaar te linken (Stevens, 2013). De samenwerking is gericht op het inbrengen van expertise en vaardigheden vanuit de eigen doelstellingen. Het is een parallelle samenwerking waarbij de autonomie van iedereen discipline behouden blijft. Tussen de verschillende disciplines kan in zo'n multidisciplinair team sprake zijn van een 'gevoeld' verschil in status. Een voorbeeld van multidisciplinaire samenwerking kan zijn de samenwerking tussen leraren, docenten en specialisten van primair en voortgezet onderwijs. Om een doorgaande lijn en passend onderwijs te bieden aan hoogbegaafde leerlingen werken de professionals samen vanuit hun eigen specifieke ervaring en deskundigheid. Multidisciplinair samenwerken kan doorgroeien naar interdisciplinair werken.

In een **interdisciplinair team** wordt er samengewerkt door de verschillende disciplines vanuit een gezamenlijk geformuleerd doel. Daarbij is sprake van een gemeenschappelijke taal die toegankelijk en begrijpelijk is voor alle betrokkenen. De kwaliteiten en perspectieven van de ander worden als complementair en waardevol gezien. De betrokken professionals leveren als het ware een stukje van hun autonomie (en soms status) in. Een multidisciplinair team kan zichzelf volgens Veyt (2014) verheffen tot een interdisciplinair team wanneer er via intercollegiaal overleg naar gezamenlijke doelstellingen wordt gewerkt. Dit vereist inzicht in de deskundigheid van de andere disciplines en de bereidheid de eigen werkzaamheden ter discussie te stellen. Een voorbeeld hiervan: in een Zorgadviesteam (ZAT) komen leraren, schoolmaatschappelijk werk, jeugdzorg, politie en orthopedagoog bij elkaar om de ontwikkeling van een leerling te bespreken en de afzonderlijke aanpak van de verschillende disciplines zoveel mogelijk op elkaar af te stemmen. Interprofessionalisering houdt in dat 'binnen' teams vormen van samenwerking ontstaan tussen professionals met uiteenlopende expertise.

Doel van interprofessioneel werken is om vanuit gemeenschappelijke visie een geïntegreerd en vernieuwende aanpak vorm te geven die tegemoet komt aan de behoeften van (groepen) burgers. Interprofessioneel werken betreft interdisciplinaire, non-hiërarchische samenwerking in en tussen teams, waarbij de keuze van het niveau van samenwerking ingegeven wordt door het creëren van kansen tot optimale ontwikkeling van kinderen (vgl. Boon, Verhoef, O'Hara & Finlay, 2004).

Transdisciplinaire samenwerking verwijst naar het samenwerken van mensen via interactie en vanuit de denk- en werkwijze van een andere dan de eigen discipline. Hierbij worden ook 'niet-deskundigen' gezien als belangrijke partners. Transdisciplinair wordt vaak verward met multidisciplinair en interdisciplinair. Bij multi- en interdisciplinaire samenwerking zijn echter alleen experts betrokken, terwijl bij transdisciplinair dus ook non-experts meedoen. Deze vorm van samenwerken wordt ook wel interprofessioneel genoemd. Voorbeeld 1: Een projectgroep van ouders, leerlingen, onderwijsteam en kinderopvang onderzoekt mogelijkheden voor het invoeren van een 'kantorenurenmodel'. Voorbeeld 2: Een basisschool heeft twee leerlingen die te maken hebben met een problematische gezinssituatie. Er zijn al veel hulpverleners bij het gezin betrokken. De jeugdbescherming overweegt een ondertoezichtstelling (OTS) voor beide kinderen.

Ouders, kinderen, familieleden, vrienden van de familie en betrokken professionals van de school en de jeugdhulpverlening komen tijdens een Eigen kracht-conferentie bij elkaar om bij te dragen aan het maken van een familiegroepsplan. De centrale vraag bij het maken van dit groepsplan is gericht op wat nodig is om een veilige opvoedsituatie te realiseren voor de kinderen. In nauwe samenwerking komt een concreet plan voor het gezin tot stand.

Mate waarin professionals elkaars taken kunnen overnemen

Mate van
gemeenschappelijke taken,
verantwoordelijkheden en
doelen

		Lage mate		Hoge mate	
Hoge mate					Trans-disciplinair
				Inter-disciplinair	
Lage mate			Multi-disciplinair		
		Uni-disciplinair			
		Lage mate		Hoge mate	

Mate waarin door samenwerking daadwerkelijk nieuwe manieren van dienstverlening en zelfdiscipline ontstaan

Bron: Interprofessioneel werken en innoveren in teams, De Waal 2018 en Handboek Interprofessioneel samenwerken in Zorg en Welzijn, Yvonne van Zalen, Stijn Deckers en Hans Schuman 2018, pagina 51. Interdisciplinair en interprofessioneel werken in teams hebben veel overeenkomsten, toch zijn er fundamentele verschillen. Bij interdisciplinair handelt iedere professional binnen de grenzen van zijn eigen vak en worden taken onderling verdeeld en afgestemd. Bij interprofessioneel samenwerken voeren de professionals discipline overstijgende teambesluiten en vakoverstijgende handelingen uit. Dit betreft dus ook veelal teams die interprofessioneel werken vanuit verschillende samenwerkende organisaties. Deze samenwerking betreft dus niet alleen de samenwerking tussen professionals, maar ook tussen disciplines en instituties. (zie visuele weergave hieronder). De praktijkplaatsen waar de betrokken partners zich op richten betreffen voornamelijk nog uni disciplinaire teams. In de ontwikkeling van het vierjarige programma naar interprofessionele leerteams, zal in eerste instanties door de verschillende leerteams de transitie gemaakt moeten worden naar multidisciplinaire leerteams.

De ambities en doelstelling van alle partners is het ontwerpen en vormgeven van interprofessionele leerteams, door het doorlopen van verschillende ontwikkelingsstadia van uni-, naar multi-, middels interdisciplinair naar eindstadium van interprofessioneel samenwerken. Om uiteindelijk interdisciplinaire samenwerking te realiseren op de praktijkplaatsen tussen de verschillende samenwerkende professionals, is het voorwaardelijk dat instituties, waarmee bedoeld is de samenwerkende besturen van de Aspirant Opleidingsschool en Lokale Overheden samenwerken en een gemeenschappelijk visie en werkwijze ontwikkelen. Dit is een parallel proces van ontwikkeling van mono-disciplinair en interprofessionele samenwerking tussen instituten, docenten, andere professionals, praktijkplaatsen en werkgevers door structurele samenwerking en verbinding met regionale werkveld in onderwijs, kinderopvang, sociaal werk en jeugdzorg met een eigen professional governance, interprofessionele samenwerking en ondernemerschap.

Bron: Interprofessioneel werken en innoveren in teams, De Waal 2018 en Handboek Interprofessioneel samenwerken in Zorg en Welzijn, Yvonne van Zalen, Stijn Deckers en Hans Schuman 2018 pagina 235

